

ČESKÁ REPUBLIKA

Česká školní inspekce

Středočeský inspektorát - oblastní pracoviště

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

**Základní škola a Mateřská škola Rataje nad Sázavou,
okres Kutná Hora**

Zámecká 1, 285 07 Rataje nad Sázavou

Identifikátor školy: 600 046 419

Termín konání orientační inspekce: 7. - 9. leden 2002

Čj.	032 4/02-2050
Signatura	oc2cv103

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Úvodní poznámka:

Základní škola a Mateřská škola Rataje nad Sázavou sdružuje základní školu s kapacitou 123 žáci, mateřskou školu s kapacitou 21 dítě, školní družinu s kapacitou 25 žáků, školní jídelnu (130 jídel), jídelnu mateřské školy (21 jídlo).

Orientační inspekce byla provedena podle Pokynu k provedení inspekční činnosti (náměstek ústřední školní inspektorky, čj. 3400/01-20/22/301, ze dne 5. prosince 2001) pouze v základní škole. Na základě podnětu MŠMT ČR, který uvedenému pokynu předcházel, byla zvýšená pozornost věnována úrovni výchovného poradenství, systému a úrovni péče o žáky se specifickými poruchami učení a personálním podmínkám pro výuku.

Základní škola (dále jen škola) má devět ročníků, výuka probíhá pouze v sedmi třídách (spojení ročníků na prvním stupni: první a třetí, druhý a čtvrtý). Ke dni inspekce měla škola celkem 103 žáky, statistický výkaz o základní škole ke 4. říjnu 2001 uváděl stav 102 žáci. MŠMT ČR udělilo škole výjimku z počtu žáků (MŠMT ČR, čj. 13 543/2001-22, ze dne 28. března 2001).

Ve statistickém výkazu je k témuž datu uvedeno, že do školy bylo integrováno celkem pět žáků se specifickými poruchami učení. V současné době již jeden z nich není žákem této školy.

Škola je umístěna ve dvou budovách v krátké docházkové vzdálenosti, v účelové budově prvního stupně (v této budově je umístěna ještě mateřská škola) a v místním zámku.

Žáci prvního až třetího a šestého až devátého ročníku se učí podle vzdělávacího programu *Základní škola* (MŠMT ČR čj. 16 847/96-2) včetně jeho doplňků (MŠMT ČR, čj. 25 018/98-22), čtvrtý a pátý ročník podle vzdělávacího programu *Obecná škola* (MŠMT ČR, čj. 12 035/97-20).

HODNOCENÍ PRŮBĚHU VZDĚLÁVÁNÍ

Český jazyk

Týdenní časová dotace přidělená předmětu v jednotlivých ročnících odpovídá příslušným učebním plánům. Zájmové útvary, volitelné ani nepovinné předměty se vztahem k českému jazyku nejsou ve škole zavedeny. Předložené časově-tematické plány většinou kopírovaly obsah učebnic nebo zaznamenávaly jen tematické celky bez dalšího dostatečného rozpracování, pro druhý a třetí ročník nezachycovaly všechny specifické složky předmětu (chybělo učivo ze psaní, čtení a literární výchovy). V časově-tematických plánech pro třetí ročník nebyla uvedena učební látka *základní skladební dvojice*, ve druhém ročníku chybělo učivo *spojky a jejich funkce, dvojhlásky, středník, uvozovky*, ale bylo naplánováno nad rámec osnov učivo *souvětí*. Podle údajů v třídní knize ze školního roku 2000/2001 nebylo ve druhém ročníku probráno učivo *dvojhlásky, spojky a jejich funkce*. V letošním školním roce jsou dosud osnovy plněny. V bezprostřední přípravě vyučujících byly rezervy především z hlediska zabezpečení a využití didaktické techniky při výuce.

Předmět v prvním až devátém ročníku zajišťuje pět učitelů, z nichž pouze dvě učitelky mají příslušnou odbornou a pedagogickou způsobilost (dále jen OPZ). Celkem jsou českému jazyku v rámci školy věnovány 44 hodiny, z toho 30 hodin (68 %) vyučují učitelé, kteří nespĺňují předepsané podmínky OPZ.

Vyučovalo se v kmenových třídách, jejichž výzdoba a vybavení nebyly pro výuku dostatečně

podnětné; výjimkou byla učebna I. třídy (prvního a třetího ročníku) s vystavenými nástěnnými tabulemi a obrazy. V materiálním zázemí předmětu převažují starší pomůcky. Při výuce byly využívány hlavně publikace z fondu školní knihovny (její část je umístěna v učebně devátého ročníku), učebnice, pracovní texty, různé kartičky, testy, písanky, záznamy na tabuli apod.

Ve sledovaných hodinách byly zařazeny jen v menší míře relaxační prvky, dostatečná pozornost také nebyla věnována správnému sezení žáků. Z hlediska dodržování psychohygienických zásad byly nedostatky ve vybavení žákovským nábytkem (velikost lavic a židlí v některých třídách neodpovídala výšce žáků) a v několika případech také v členění vyučovací jednotky.

Vyučovací proces ve třídách prvního stupně měl převážně frontální charakter. V I. a II. třídě probíhala paralelní výuka dvou ročníků. Učitelky střídaly přímé řízení práce žáků s jejich samostatnou činností. Funkčně byly využity různé pomocné materiály, učebnice i písanky. Ve dvou případech byla výuka zpestřena herními prvky. Žáci byli vedeni k aplikaci učiva, k nácviku psaní a ke čtení s porozuměním. Hospitované hodiny na druhém stupni vycházely z činnostního pojetí výuky. Žáci pracovali ve skupinách, ve dvojicích i samostatně, vyhledávali si informace v odborných publikacích a učebnicích, četli ukázky z umělecké literatury, řešili zajímavé úkoly. Organizace vyučovací jednotky v devátém ročníku byla nápaditá, byly použity rozmanité formy a metody práce, žáci pracovali se zájmem. V dalších navštívených hodinách dostávali žáci velké množství informací, vyučující si dostatečně neověřoval, jak žáci učivu porozuměli; celkově opomíjel dodržování zásad přiměřenosti a důsledného uplatňování zpětné vazby. V průběhu sledovaných hodin byl patrný individuální přístup vyučujících k žákům, diferenciované úkoly však byly zadávány pouze ojedinele. Při výuce nebyla využita didaktická technika. V polovině sledovaných vyučovacích jednotek neproběhlo závěrečné shrnutí učiva.

Úvodní motivace spočívala hlavně ve sdělení o probírané učební látce, byla také zastoupena řízeným rozhovorem, četbou ukázky z denního tisku nebo učebnice, v některých hodinách byla opomenuta. Zvláště v hodinách čtení a literární výchovy byly využívány mezipředmětové vztahy a životní zkušenosti žáků, v devátém ročníku bylo učivo velmi vhodně aktualizováno. Jen v jednom případě pracovali žáci s chybou. Za své výkony byli hodnoceni slovně, známkou, získávali body nebo sladkou odměnu (bonbóny). Na prvním stupni je průběžně prováděna kontrola sešitů. V některých cvičeních opravených vyučujícími však zůstávají chyby; objevují se v nich známky se znaménkem mínus. Např. v šestém ročníku však bylo zjištěno, že sešity se zápisy učiva nebyly vyučujícím kontrolovány, kvalita zápisů nebyla sledována po stránce obsahové, jazykové, ani z hlediska úpravy. V žákovských knížkách a ve školních deníčcích převažuje klasifikace mluvnického učiva (hlavně písemných projevů), rezervy jsou v hodnocení výkonů žáků z dalších složek předmětu. Byla zaznamenána velmi nemotivující dílčí průběžná klasifikace žáka se specifickou poruchou učení (převážně známky nedostatečné). Závěrečné zhodnocení práce v hodině většinou zasahovalo do přestávky a probíhalo bez aktivní spoluúčasti žáků.

V hodinách panovala nestresující pracovní atmosféra, žáci dodržovali pravidla kulturního jednání a vystupování. Při skupinových činnostech dobře spolupracovali a chovali se k sobě ohleduplně. V oblasti komunikace si větší prostor pro sebe ponechávali vyučující, v jejich mluvním projevu se objevovaly nespisovné prvky.

Výuka českého jazyka byla - až na pouze vyhovující stav v personálním zajištění - ve všech dílčích sledovaných jevech i celkově hodnocena stupněm průměrný.

Matematika

Týdenní hodinové dotace tohoto předmětu byly v loňském školním roce a jsou i letos v souladu s realizovaným učebním plánem. Ve třídách druhého stupně je matematice věnován ve všech ročnících vždy pouze minimální možný počet vyučovacích hodin. Nadstavbová část učebního plánu sedmého až devátého ročníku (volitelné a nepovinné předměty) oblast výuky matematiky nezahrnuje.

Pro dlouhodobé plánování výuky matematiky jsou zpracovávány časově-tematické plány průměrné úrovně pro první až sedmý ročník, téměř nevyhovující pro osmý a devátý ročník. Metodickou komisí druhého stupně bylo schváleno rozčlenění učiva do šestého až devátého ročníku. Podle tohoto rozčlenění měl každý z vyučujících zpracovat svůj osobní časově-tematický plán. V osmém a devátém ročníku však bylo rozhodnutí metodické komise respektováno jen částečně, proto se časově-tematické plány těchto ročníků od osnov odchyľují. Tento chybný postup byl již v loňském školním roce příčinou nesplnění učebních osnov a ohrožuje splnění osnov i letos. Kontrolou třídních knih školního roku 2000/2001 byly zjištěny např. následující nedostatky: nebyl probrán tematický celek *Základy statistiky*, chybí zápisy o probírání povinného učiva z celku *Podobnost*. Loňské i aktuální zápisy ve třídních knihách jsou v těchto ročnících velmi ledabylé, neprůkazné, často neodpovídají časově ani tematicky osobnímu plánu učitele, velmi často ani zápis v třídní knize neodpovídá skutečné práci ve třídě, o čemž svědčí zápisy v letošních školních sešitech žáků. Aktuálně probírané učivo časově plán významně (až o dva měsíce) předbíhalo. Diskutabilní jsou také např.: návaznost probíraných tematických celků, rozsah rozšiřujícího učiva, v devátém ročníku zařazování obou alternativních celků.

Na prvním stupni učí matematiku celkem tři učitelky. Jen jedna splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti (dále jen OPZ), dvě zbývající jsou absolventkami středních pedagogických škol. Na druhém stupni učí předmět celkem tři učitelé, jedna učitelka s OPZ pro výuku ve třídách prvního stupně, jeden učitel s OPZ pro výuku fyziky a pracovních činností, jeden učitel splňující všechny kvalifikační podmínky. Celkem se ve škole učí 31 vyučovací hodina matematiky, z toho 18 hodin (58 %) učitelé, kteří nesplňují předepsané podmínky OPZ. Hodnocení průběhu výuky ve sledovaných hodinách nebylo přímo závislé na dosaženém vzdělání učitele.

Prostorové podmínky pro výuku ve všech třídách jsou vzhledem k nízkým počtům žáků vyhovující. Sledovaná výuka probíhala v kmenových třídách. V žádné z navštívených tříd nebyly k výzdobě využity materiály, které by funkčně a aktuálně sloužily při výuce tohoto předmětu. Ve třídách nebyla k dispozici také žádná didaktická technika, přestože škola alespoň základní audiovizuální prostředky vlastní. Vybavení učebními pomůckami pro výuku matematiky je průměrné, při sledované výuce však nebyly žádné učební pomůcky užívány. Citelně - vzhledem k probíranému učivu - chyběly např.: zpětný projektor, vhodné nástěnné materiály, mapa světa či globus, elektronické kalkulátory. Právě tak nebyly využívány počítače, které však škola v přiměřeném množství a potřebné kvalitě nevlastní. Žáci užívali povolené učebnice. Škole se podařilo postupně nakoupit návazné řady z jednoho nakladatelství pro žáky prvního i druhého stupně. Výuka nebyla podporována (kromě matematických tabulek) žádnými pomocnými informativními materiály.

V rozvrhu hodin je matematika zařazena na první až třetí vyučovací hodinu. Ve zhlédnutých hodinách neměli žáci prakticky žádnou příležitost pro pohybovou relaxaci (ve třídách prvního stupně však žáci po matematice odcházeli na tělesnou výchovu). Výuka byla celkem vhodně členěna, střídaly se verbální a písemné činnosti, obtížnější úkoly s úlohami snadnějšími. Poměrně malé zastoupení měly činnosti praktické.

Ve všech sledovaných hodinách převažovala frontální práce. Ojedinelé náznaky aktivního učení byly zaznamenány pouze ve třídách na prvním a v jedné třídě na druhém stupni. Výuka ve třídě s ročníkovými skupinami byla organizačně dobře zvládnuta, čas věnovaný jednotlivým ročníkům byl vyvážený, metody práce přizpůsobené věku žáků. V ostatních třídách nebyla využívána vnitřní diferenciaci, která citelně chyběla zejména na druhém stupni.

U žádného z žáků v navštívených třídách nebyla odborným pracovištěm diagnostikována dyskalkulie. Ve sledovaných hodin nebyly zaznamenány speciálně-pedagogické postupy při práci se žáky, kteří trpí některou jinou ze specifických poruch učení. Tito žáci také nepracovali se žádnými speciálními pomůckami. Ve třídách prvního stupně byla těmto žákům věnována dílčí individuální péče (např. společné přečtení textu, individuální vysvětlení úkolu). Ve třídách druhého stupně byly zaznamenány závažnější chyby (např. zadání nepřiměřeného domácího úkolu pro všechny žáky třídy - dlouhý a komplikovaný text slovní úlohy, náročná komplexní úloha).

Učivo sice bylo žákům předkládáno věcně správně, ale objevovaly se chyby v odborném vyjadřování učitelů i žáků. Zaznamenány byly také metodicko-didaktické nedostatky (např. nenázornost a nekonkrétnost výuky, zanedbání elementární zásady „od jednoduššího ke složitějšímu učivu“).

Jen zřídka byla do hodin zařazena vstupní motivace. Nejčastěji se učitelé spokojili se sdělením tématu hodiny. Ve dvou hodinách byli žáci vhodně upozorňováni na mezipředmětové souvislosti a na praktické užití probíraného učiva. Průběžné motivační hodnocení práce žáků zařazovaly spíše učitelky prvního stupně. Závěrečné hodnocení bylo provedeno jen ve dvou hodinách. Různou úroveň měla u jednotlivých učitelů práce s chybou. V některých sledovaných hodinách žáci nedostali příležitost (průběžně, ani v často zbytečně uspěchaném závěru hodiny) zamyslet se nad vlastním výkonem, hodnotit sebe či spolužáka.

Ve sledovaných hodinách žáci respektovali dohodnutá pravidla pro práci a komunikaci, byli ukázněni, s učiteli ochotně spolupracovali. Rozvoj komunikativních dovedností byl volbou metod a forem práce a celou organizací výuky spíše zanedbáván. Negativně byl v některých třídách ovlivňován také zbytečnou verbální aktivitou učitele.

V plánování a přípravě výuky v osmém a devátém ročníku převažovala negativní zjištění, celkově byla úroveň tohoto jevu vzhledem k realizovaným programům hodnocena jako průměrná. Personální podmínky pro výuku jsou pouze vyhovující. Také v hodnocení materiálně-technických podmínek výuky převažují negativa. Zhruba v rovnováze byla pozitiva a negativa zaznamenaná v hodnocení oblasti psychohygienických podmínek. Organizace, metody a formy výuky měly celkově průměrnou úroveň, v některých hodinách však byly i v této oblasti zaznamenány výrazné nedostatky. Jako průměrné byly hodnoceny také zbývající sledované jevy: motivace a hodnocení, interakce a komunikace.

Výuka matematiky v rámci školy má některá citelně slabá místa, pouze vyhovující úroveň.

Hodnocení průběhu vzdělávání ve sledované oblasti

Při inspekci byla sledována a hodnocena výuka českého jazyka v prvním, druhém, třetím, čtvrtém, pátém, šestém, sedmém a devátém ročníku a výuka matematiky ve druhém, čtvrtém, pátém, šestém, osmém a devátém ročníku. Více pozitivních zjištění přineslo hodnocení kvality výuky českého jazyka, negativní zjištění převládala v hodnocení výuky matematiky.

Výuka ve sledované oblasti obou předmětů má celkově pouze vyhovující úroveň.

HODNOCENÍ PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ

Poznámka:

v kapitole jsou hodnoceny **systemové a organizační podmínky vzdělávacího procesu, které souvisejí s řízením jeho kvality**

Koncepční záměry, které byly předloženy ředitelkou školy při inspekci v roce 1998/1999 (IZ čj. 032 192/99-2050), se nedaří příliš naplňovat:

- První stupeň postupně opouští vzdělávací program *Obecná škola*, (původně byl plánován přechod právě na tento program). Záměrem nyní je sjednotit výuku v celé škole podle jediného vzdělávacího programu (vzdělávací program *Základní škola*).
- Ve školním roce 1999/2000 se přechodně podařilo zlepšit personální zajištění výuky ve třídách druhého stupně, letos se situace opět zhoršila, a to i přesto, že zřizovatel školy nabízí v obci pro učitele volný byt a škola uveřejňuje inzeráty v Učitelských novinách.
- Beze změny zůstává prakticky také vybavení školy v oblasti materiálně-technické, dílčí zlepšení přineslo vybudování víceúčelového hřiště z prostředků získaných z mimorozpočtových zdrojů obce (účelová dotace na realizaci projektu v rámci programu na podporu protidrogové prevence).
- Zejména stav zámecké budovy zůstává nezměněn a neodpovídá požadavkům na současnou školu. Ve třídách je stále ještě lokální vytápění na pevná paliva, v okolí rozpálených kamen je v některých třídách poničená podlahová krytina, hrozí nebezpečí úrazu. Chodby jsou nevytápěné, v současné mrazivé zimě velmi chladné, což ztěžuje provádění úklidu (po umytí dlažby se vytváří kluzký a nebezpečný povrch). Tyto chodby slouží žákům také jako šatny a prostor pro přestávkové aktivity.

V letošním školním roce byl vydán písemný materiál **Plán práce na školní rok 2001-2002 s výhledem do roku 2005**, který byl projednán v pedagogické radě 30. srpna 2001 a ředitelkou vydán jako dokument platný od 3. září 2001. Je pouze nepatrnou úpravou obdobného plánu z roku 1998/1999. Jen formálně se dotýká personálního rozvoje pedagogických pracovníků. Na něj navazují další plány (plány výchovné poradkyně, činnosti mateřské školy, školní družiny, preventivní program - drogy a šikana, plány exkurzí a vycházek). **Roční plán** částečně vychází z hodnocení předcházejícího školního roku, které je součástí výroční zprávy o činnosti školy. Podrobné a konkrétní **měsíční plány** upřesňují aktuální úkoly. Na roční plán práce navazuje **plán kontrol a hospitací**. Jedná se o poměrně funkční lhůtník pro práci ředitelky školy, který lze používat po jednoduché aktualizaci každoročně.

Učební plány byly zpracovány pro celá období prvního i druhého stupně a pro oba vzdělávací programy. Ve čtvrtém ročníku není letos dodržena celková týdenní časová dotace (učební plán *Obecné školy* předepisuje 25 vyučovacích hodin týdně, ročník má v týdnu jen 24 hodiny). Zároveň není dodržen předepsaný časový podíl pro výuku předmětům *hudební výchova* (skutečnost jedna hodina, předpis: 1,75 - 2,75 hodiny) a *vlastivěda a přírodověda* (skutečnost: v součtu 3,5 hodiny, předpis: 3,75 - 4,75 hodiny). Také v pátém ročníku nebyla přidělena předepsaná časová dotace předmětu *hudební výchova* (skutečnost: jedna hodina, předpis: 1,50 - 2,25 hodiny).

Organizační struktura základní školy vychází z nízkých počtů žáků, spojení ročníků do jednotlivých tříd již bylo popsáno výše. Ředitelka školy nemá zástupce, proto veškeré řídicí a kontrolní činnosti v základní škole provádí sama. Jen některé kompetence v příslušné oblasti byly delegovány na výchovnou poradkyni.

Kontrolovaná **povinná dokumentace** nebyla úplná. Nejzávažnější byly následující zjištěné nedostatky: nebyly průkazně evidovány vyučovací hodiny, které byly věnovány na prvním stupni individuální nápravné péči o žáky se specifickými poruchami učení; hodiny věnované reedukaci nejsou zařazeny do rozvrhů hodin; není věnována dostatečná a trvalá pozornost zápisům o probíraném učivu v třídních knihách (neúplnost, neprůkaznost, terminologie). Také fakultativní dokumentace, kterou vyžaduje ředitelka od učitelů, nese stopy značné formálnosti a není s ní pracováno.

Pedagogická rada v loňském školním roce zasedala čtvrtletně. O jednání byly provedeny zápisy, které se týkají klasifikace a chování žáků a některých organizačních informací a důležitých interních dokumentů (školního řádu, výroční zprávy, pracovního řádu apod.).

V **informačních systémech** nedošlo od poslední inspekce k žádné zásadní změně. Vzhledem k problematice této inspekce a ke zjištěné úrovni péče o žáky se specifickými poruchami učení (viz kapitola *Další významná zjištění*) zůstávají rezervy v informovanosti rodičů o podmínkách a možnostech školy k integraci těchto žáků a v hlubší spolupráci s nimi.

Předložená **Výroční zpráva za školní rok 2000/2001** obsahuje všechny zákonem předepsané části. Vypovídací hodnota je průměrná. Neobsahuje zprávu o dalším vzdělávání učitelů podle pokynu ministra č. 21 366/95-20.

V **personální práci** ředitelky školy byly zaznamenány značné rezervy. Každodenní **vedení pracovníků** je založeno na bezprostředních kolegiálních kontaktech a osobních vztazích, není důsledné. **Další vzdělávání** pedagogů postrádá systematičnost. Učitelé využívají okresní nabídku některých akcí (dříve Školského úřadu v Kutné Hoře, nyní Středočeského vzdělávacího centra). Pouze jedna kvalifikovaná učitelka absolvovala kurz pro reedukaci specifických poruch učení. Jedna z učitelek ukončila dálkové studium oboru učitelství pro první stupeň na pedagogické fakultě. Vzhledem k neutěšené personální situaci však učí na druhém stupni.

Pro **hodnocení pracovníků** má ředitelka zpracována velmi obecná kritéria, jejichž obsah se od poslední inspekce nezměnil a uplatňování se dá jen obtížně kontrolovat. Přidělené osobní příplatky jednotlivých pedagogů se liší jen minimálně, prakticky jsou přidělovány paušálně, zvýhodněné jsou pouze učitelky pracující ve třídách s ročníkovými skupinami.

Na **kontrolu** v rámci základní školy se kromě ředitelky školy přímo nepodílí žádný další pracovník. Chybí důsledný dohled výchovné poradkyně na realizaci všech doporučení odborných pracovišť k výuce žáků se specifickými poruchami učení. Na základě vlastních plánů kontroly provádí ředitelka kontrolu provozu i kontrolu průběhu, podmínek a výsledků vzdělávání. Kontrola výchovně vzdělávacího procesu probíhá především při hospitacích (v loňském školním roce celkem 17 doložitelných hospitací u šesti učitelů). Znovu, již opakovaně, byla zjištěna formálnost při hospitační činnosti i při kontrole povinné či interně vyžadované dokumentace třídních učitelů a vyučujících jednotlivých předmětů (konkrétní nedostatky již byly popsány výše). V loňském školním roce škola nevyužila žádné vnější sebeevaluační nástroje ke zjišťování úrovně výsledků učení.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Kvalita, rozsah a účelnost plánování, kvalita a funkčnost organizačního uspořádání a informačních systémů byly vzhledem k velikosti a podmínkám školy hodnoceny jako průměrné. Systém, rozsah a efektivnost vedení a motivování pracovníků a účinnost kontrolních mechanismů byly hodnoceny jako pouze vyhovující.

V systémových a organizačních podmínkách byla zjištěna citelně slabá místa.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

Výchovné poradenství

Oblast je zajišťována učitelkou, která splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti pro výuku na prvním stupni základní školy a absolvovala specializační kurz psychologie pro výchovné poradce základních škol. Aby se mohla výchovnému poradenství ve škole věnovat, má o jednu hodinu sníženou míru vyučovací povinnosti. Pro styk s veřejností si stanovila konzultační hodiny - v pondělí od 12:00 do 13:00 hodin (zejména pro rodičovskou veřejnost a své kolegy), každý den ráno (od 7:30 do 7:45 hodin) za ní mohou přijít se svými problémy a dotazy žáci. Po domluvě je k dispozici i mimo tyto stanovené hodiny. V hlavní budově školy je umístěna nástěnka s tematikou výchovného poradenství; na třídních schůzkách a ve školním zpravodaji podává výchovná poradkyně zprávy týkající se problematiky.

Aktuální praxe výchovné poradkyně zahrnuje pomoc žákům s výchovnými a vzdělávacími problémy a úkoly spojené s profesionální orientací žáků. Zprostředkovává kontakt mezi rodiči žáků s výukovými problémy a pedagogicko-psychologickou poradnou. Výchovná poradkyně nemá vlastní kabinet, jednání probíhají v ředitelně, ve sborovně, popř. ve třídě. Pro svou činnost si zpracovala dokument „*Plán práce výchovného poradce ve školním roce 2001/2002*“; jedná se však pouze o výčet úkolů, kterými se bude v průběhu roku zabývat, chybí v něm dílčí časové rozvržení a podrobnější údaje. Není v něm plánována hospitační činnost, při níž by sledovala práci vyučujících se žáky se specifickými poruchami učení.

Výchovná poradkyně spolupracuje zejména s Pedagogicko-psychologickou poradnou a Úřadem práce v Kutné Hoře.

Výchovné poradenství má průměrnou úroveň.

Systém péče o integrované žáky

V době konání inspekce škola uváděla celkem čtyři individuálně integrované žáky se specifickou vývojovou poruchou učení. Pro tyto žáky jsou zpracovány individuální vzdělávací plány, které jsou podepsány rodiči, vyučujícími a výchovnou poradkyní. Kvalita těchto dokumentů je poměrně nízká; pro žáky čtvrtého a pátého ročníku zaznamenávají pouze rozvržení redukováného učiva, neobsahují metody a formy práce, používání speciálních pomůcek, které by mělo přispívat k nápravě zjištěných poruch. Pro žáky šestého a sedmého ročníku je tento dokument společný, jsou v něm naplánovány konkrétní činnosti. U žáků prvního stupně je písemně prováděno dílčí hodnocení jejich výkonů.

Materiální vybavení školy pro tuto oblast je průměrné, ve škole jsou především k dispozici čtecí rámečky, bzučák pro rozlišování dlouhých a krátkých samohlásek, kostky pro poznávání měkkých a tvrdých slabik, psací stroj, dyslektická čítanka, pracovní sešity, pracovní listy připravené odbornými pracovníci.

Systém péče o integrované žáky zahrnuje činnosti mimo vyučování (učitelům propláceno jako přesčasová práce podle počtu jimi vykázaných hodin) a individuální přístup v běžných hodinách. Nad rámec výuky je se dvěma žáky z druhého stupně individuálně pracováno pravidelně třikrát v týdnu, se dvěma žáky z prvního stupně dvakrát týdně. Tuto péči zajišťují tři učitelé, z nichž pouze jedna učitelka splňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti a zároveň má osvědčení o absolvování kursu *Nápravy specifických poruch učení a chování*; zbývající pedagogové mají středoškolské vzdělání - z nich jedna učitelka absolvovala kurs *Specifické poruchy učení a jejich reedukace*. Z předložených materiálů bylo patrné, že nápravy poruch učení jsou zaměřovány za doučování; žáci na prvním stupni navíc pracovali

se zastaralými texty, které pro ně byly po obsahové stránce nepodnětné. Při kontrole žákovských knížek bylo zjištěno, že dílčí průběžná klasifikace žáka se specifickou poruchou učení byla nemotivující - jsou v ní zaznamenány převážně známky nedostatečné, převládala klasifikace z písemných projevů. Rodiče tří žáků požádali o slovní hodnocení. Žádostem bylo vyhověno, v povinné dokumentaci žáků však většinou chybí kopie tohoto hodnocení.

Ve škole je ještě dalších sedm žáků, jejichž stupeň diagnostikované poruchy učení by je opravňoval navštěvovat specializovanou třídu. Odborné pracoviště (Pedagogicko-psychologická poradna Kutná Hora) navrholo jejich integraci do běžných tříd za stanovených podmínek. Není prokazatelné, zda škola rodičům těchto žáků nabídla možnost integrace v jiných základních školách, které by jim zajistily odpovídající péči. Tito žáci jsou zařazeni v běžných třídách, není s nimi prováděn ambulantní nácvik. Některá výše uvedená zjištění ze sledované výuky českého jazyka a matematiky nepotvrzují ředitelkou a výchovnou poradkyní proklamované dodržování *Metodického pokynu k zajištění péče o děti se specifickými vývojovými poruchami učení v základních školách* (MŠMT ČR, čj. 23 472/92-21).

Na prvním stupni není veden přehled o obsahu náprav a o činnostech se žáky s vývojovými poruchami učení. Dokumentace vztahující se k vykazovaným integrovaným žákům s vývojovými poruchami učení je přehledná a je uložena v ředitelně.

Péče o žáky se specifickou vývojovou poruchou učení je pouze vyhovující.

Odborná a pedagogická způsobilost (dále OPZ) učitelů v základní škole

Výuku ve třídách prvního stupně zajišťuje celkem pět učitelek, dvě absolventky pedagogické fakulty v oboru *učitelství pro první stupeň* (jedna z nich je pracující důchodkyně, která tady učí jen tři hodiny), dvě absolventky střední pedagogické školy, jedna absolventka jiné střední školy (zajišťuje tady výuku německého jazyka). Celkem - v povinné části učebních plánů - jsou v jednotlivých týdnech vyučovány 73 hodiny, z toho 48 hodin (téměř 66 %) učitelkami, které nesplňují požadované podmínky OPZ pro výuku žáků prvního stupně. Učitelkami bez OPZ jsou vyučovány všechny předměty v prvním, třetím a pátém ročníku a německý jazyk ve čtvrtém ročníku.

Na druhém stupni pracuje celkem osm učitelů, někteří jsou zaměstnáni jen na část úvazku. Kvalifikační podmínky pro výuku ve třídách druhého stupně splňují celkem tři z nich (jeden je pracující důchodce, dva jsou v předdůchodovém věku), jeden učitel splňuje podmínky pro výuku odborných předmětů ve středních zemědělských školách, dvě jsou učitelkami prvního stupně (z toho jedna pracující důchodkyně), dva učitelé jsou absolventy středních škol. Tito pracovníci celkem vyučují 124 vyučovací hodiny týdně, z toho 96 hodin (77 %) je zajišťováno osobami, které nesplňují obě nebo některou z podmínek OPZ (český jazyk v šestém, sedmém a osmém ročníku, cizí jazyky ve všech ročnících, matematika v šestém a sedmém ročníku, chemie v osmém a devátém ročníku, fyzika v šestém a sedmém ročníku, přírodopis ve všech ročnících, zeměpis ve všech ročnících, dějepis ve všech ročnících, občanská výchova ve všech ročnících, hudební výchova ve všech ročnících, výtvarná výchova ve všech ročnících, tělesná výchova ve všech ročnících, praktické činnosti - část péstitelské práce - ve všech ročnících).

Nápravnou péči žákům se specifickými poruchami učení a chování může plně kvalifikovaně poskytovat pouze jedna učitelka prvního stupně.

Personální podmínky pro výuku jsou celkově nevyhovující. Velmi špatná situace na druhém stupni negativně ovlivňuje stav na prvním stupni (jedna kvalifikovaná učitelka prvního stupně svou odbornou a pedagogickou způsobilost nevyužívá, protože pracuje na celý úvazek na druhém stupni).

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- *Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení* (Školský úřad Kutná Hora, čj. 104/99, ze dne 26. srpna 1999)
- *Výjimka z počtu žáků* (MŠMT ČR, čj. 13 543/2001-22, ze dne 28. března 2001, s platností pro rok 2001/2002)
- *Inspekční zpráva* (Česká školní inspekce, čj. 032 192/99-2050, ze dne 7. května 1999)
- *Inspekční zpráva* (Česká školní inspekce, čj. 032 268/99-2050, ze dne 27. září 1999)
- *Plán práce na školní rok 2001/2002 s výhledem do roku 2005* (ředitelka školy, ze dne 3. září 2001), včetně příloh
- *Rámcový plán kontrol* (ředitelka školy, bez data vydání)
- hospitační záznamy ředitelky
- záznamy o provedených kontrolách ředitelky
- ukázky měsíčních plánů
- přehled o učitelích absolvovaných vzdělávacích akcích v loňském školním roce
- časově-tematické plány pro výuku českého jazyka a matematiky
- rozvrhy hodin pro školní rok 2001/2002
- třídní knihy za školní rok 2000/2001
- třídní knihy za školní rok 2001/2002
- aktuální třídní výkazy a katalogové listy
- *Výroční zpráva za školní rok 2000/2001* (ředitelka školy, ze dne 20. srpna 2001)
- *Řád školy* (ředitelka školy, ze dne 4. září 2000)
- *Provozní řád školy* (ředitelka školy, bez data vydání)
- *Kritéria pro hodnocení pedagogických pracovníků* (ředitelka školy, ze dne 15. září 2001)
- hospitační záznamy inspektorů
- zápisy z pedagogických rad
- personální dokumentace učitelů (kopie poskytnuté zaměstnavatelem)
- školní deníčky a žákovské knížky - náhodně vybrané vzorky
- sešity žáků - náhodně vybrané vzorky
- *Plán práce výchovného poradce ve školním roce 2001/2002* (schválila ředitelka školy dne 3. září 2001)
- individuální vzdělávací plány integrovaných žáků

ZÁVĚR

Základní škola Rataje nad Sázavou, okres Kutná Hora, má pro výchovně vzdělávací činnost podprůměrné podmínky. Zejména technický stav zámecké budovy, v níž je umístěn druhý stupeň základní školy, je pouze vyhovující. Nedostatky jsou také v materiálním vybavení (zastaralé pomůcky a didaktická technika, včetně techniky výpočetní). Téměř nevyhovující je personální zajištění vzdělávacího procesu (z celkového počtu 197 vyučovacích hodin týdně, které jsou vyučovány v rámci povinné a povinně volitelné části učebních plánů jednotlivých ročníků, vyučují 144 hodiny, tj. 73 %, učitelé, kteří nesplňují obě nebo jednu z podmínek odborné a pedagogické způsobilosti).

Tyto nepříznivé podmínky negativně ovlivňují kvalitu vzdělávání ve sledované oblasti a promítají se i do úrovně systémových a organizačních podmínek, ve kterých byly zjištěny závažné nedostatky zejména ve vedení a motivování pedagogického sboru a v kontrolních mechanismech. Kvalita vzdělávání ve sledované oblasti českého jazyka a matematiky a úroveň systémových a organizačních podmínek byly hodnoceny jako podprůměrné. Toto nepříznivé hodnocení bylo potvrzeno dalšími významnými zjištěními, a to zejména v systému péče o žáky se specifickými poruchami učení.

Podle předcházejících zpráv ČŠI a zjištěného aktuálního stavu se ředitelce školy nepodařilo významněji zlepšit podmínky pro výuku ani kvalitu výuky.

Tato inspekce se nezabývala kontrolou a následným hodnocením efektivnosti využívání prostředků, které byly škole přiděleny ze státního rozpočtu.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři:	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Zdeňka Fadrná
Členové týmu	Mgr. Miroslava Březinová

V Kutné Hoře dne 17. ledna 2002

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 29. leden 2002

Razítko

Ředitelka školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Mgr. Zlata Červinková

.....
podpis

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů. Dle § 19 odst. 7 téhož zákona může ředitelka školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Průměrný	Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň
Pouze vyhovující	Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa
Nevyhovující	Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.

Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
Neplní, není v souladu	Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Krajský úřad, odbor školství, mládeže a sportu, Zborovská 11, 150 00 PRAHA 5 - Smíchov	18. únor 2002	032 39/02-2050
Obec Rataje nad Sázavou, Zámecká 1, 285 07 Rataje nad Sázavou	18. únor 2002	032 40/02-2050

Připomínky ředitelky školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
		Připomínky nebyly podány